

یک محقق مصری 653 حدیث از محتویات کتب حدیث اهل سنت را نامعتبر دانست

یک پژوهشگر اسلامی مشهور دو کتاب معروف حدیث به نام صحیحین "بخاری و مسلم" را حاوی 653 حدیث نامطمئن و عاری از الزام دانست. وی که معتقد است طلسم ترس از تردید در قداست و صحت مهمترین کتب نزد اکثریت مسلمانان جهان پس از قرآن مجید را شکسته است می گوید: "پیروی از چنین احادیثی برای هیچ مسلمانی الزام آور نیست".

این پژوهشگر مصری شخص گمنامی نیست. او جمال البنا برادر کوچکتر حسن البنا بنیانگذار جماعت اخوان المسلمین و فرزند عبدالرحمن البنا محقق احادیث نبوی است، 84 سال دارد و از صاحبزنان مطرح در اندیشه های اسلامی معاصر است.

جمال البنا می گوید: "من احادیث نامطمئن و غیر الزام آور را حذف کردم. اما با یک حدیث چنین نکردم و آن حدیث جواز شیر دهی به مرد بزرگسال است". گفتنی است با استناد به این حدیث رئیس سابق دانشکده ی حدیث در دانشگاه الأزهر فتوایی را صادر کرد که موجب بحث و جدل فراوان در محافل فرهنگی و مذهبی شد. بر اساس فتوای او "یک همکار زن برای محرم شدن با همکار مرد خود در محیط کاری که جز آن دو ممکن است کسی دیگر حضور نیابد، مجاز است به همکار مردش شیر دهد".

پژوهشگر مصری به "العریبه.نت" گفت: حذف نکردن این حدیث به این دلیل نبوده است که من آن را صحیح بدانم. این مورد از دست من در رفته است. زیرا من اساساً "صحیح بخاری" را ملاک قرار دادم، چون هر چه در آن آمده، در "صحیح مسلم" نیز ذکر شده است. حال آنکه حدیث مذکور فقط در صحیح مسلم آمده است. از نظر من نیز از جمله احادیثی است که "بعید بودنش" ارجح است.

کتاب "تجرید البخاری و مسلم من الاحادیث التي لا تلزم" (جدا سازی احادیث غیر الزام آور از "بخاری و مسلم") که از سوی جمال البنا در 342 صفحه در قطع بزرگ چاپ و منتشر شده است، از نظر نویسنده اش، "آرزویی بزرگ بود که خیلی ها از آن سخن بمیان آوردند، ولی تا به امروز کسی به آن جامه ی عمل نپوشانده بود". وی می گوید: "رویگردانی از پاکسازی احادیث بویژه در مورد صحیحین ناشی از ترس افراد بوده است، نه عجز آنان. لذا بر خود لازم دیدم که این کار را بکنم".

جمال البنا این کتاب را به رسول اکرم (ص) اهداء کرده واین تقدیم را به مثابه ی "عذری به پیشگاه پیامبر از آنچه که نیاکان ما در حق ایشان و احادیث مبارکه ی حضرتشان مرتکب شده اند"، دانسته است. چرا که "آنان احادیثی را صحیح پنداشته اند که به مقام پیامبر لطمه وارد می کند، یا بارگاه ربوبیت را خدشه دار می سازد، یا از شأن ایمان اسلامی، قرآن مجید و جامعه ی مسلمان می کاهد.

وی گفت: "بحث من ایراد گیری از پیروی مسلمین از سنت نبوی نیست. زیرا این پیروی راه و روش ما مسلمانان است. اساساً پیروی از احادیث، یک پیروی رفتاری است نه گفتاری. من به هیچ حدیثی که انتساب آن به رسول اکرم (ص) ثابت شده باشد، ایرادی نگرفته و نمی گیرم. شرط من این است که حدیث، عطر پیامبری داشته باشد و با قرآن سازگاری نشان دهد. اما صد هزار حدیث هست که چنین خواصی ندارند، بلکه به نظر می آید که بر اثر عوامل مذهبی، سیاسی و اجتماعی زیادی به وجود آمده اند".

استناد به 4 مقدمه ی استدلال

این پژوهشگر اسلامی گفت: "استدلال خود را بر چهار مقدمه ی منطقی استوار کرده ام: 1- اجماع علمای دین بر اینکه همه ی آنچه که در صحیح بخاری آمده است نمی تواند صحیح باشد. 2- در زمان پیامبر اکرم (ص) و خلفای راشدین نگارش حدیث جایز نبود و در روایت آن نیز اصل بر کوتاهی سخن بود. 3- تحقیقات علمی یک اندیشمند معاصر احتمال خطا در روایت حدیث را ثابت کرد. مثلاً او با کامپیوتر شخصی اش تحقیق کرد که تفصیل حدیث "أمرت أن أقاتل الناس حتى يقولوا لا إله إلا الله" (فرمان یافته ام که با مردم بجنگم تا آنکه بگویند جز خدای یکتا خدایی نیست) در 265000 سبک و سیاق آمده است. وقتی اینها را در 234 شیوه ی بیان خلاصه کرد، بازم دریافت که هیچکدام از اینها بی اما و اگر نیست. 4- مقدمه ای است که به عنوان مثال در مورد ازدواج پیامبر عظیم الشان با حضرت عایشه در 9 سالگی مطرح می باشد. این یک دروغ بزرگ در کتابهای حدیث است".

وی افزود: "ذکر همین مقدمات استدلال 80 صفحه را به خود اختصاص داد، لیکن ضروری بود. به سادگی نمی توان خواننده را از قداست دنیای بخاری، کتابی که پس از قرآن مجید، صادقترین کتابها نزد مسلمین است، به فضای نقد و حذف صدها حدیث موجود در آن منتقل کرد، مگر آنکه زمینه چینی لازم برای این کار فراهم شود".

جمال البنا توضیح داد که بعضی از احادیث را به این دلیل رد کرده است که آنها را به اصطلاح فقهاء از "اسرائیلیات" دیده است، بعضی ها را نیز به این سبب نپذیرفته است که به اعتقاد وی از شان ذات الهی یا پیامبر گرامی اش می کاهد. او گفت: "حداقل چیزی که در مورد چنین احادیثی می توان گفت این است که اینها الزام آور نیستند".

احادیث مربوط به تفسیر قرآن

این پژوهشگر گفت: "احادیث نمی توانند تفسیرگر قرآن باشند، اسباب نزول را بیان کنند و یا نحوه ی ناسخ و منسوخ بودن آیات را روشن سازند. زیرا قرآن، قطعیت ثبوت دارد. لیکن احادیث - حتی اگر صحیح باشند- نمی توانند بر منسوخ شدن آیه ای یا سبب نزول آن دلالت کنند. این امر اشکال قالبی و محتوایی دارد. قالبی از آن جهت که درجه ثبوت حدیث از قرآن بالاتر نیست، و محتوایی از آن نظر که منزلت و اعتبار حدیث بر قرآن نمی چربد".

وی افزود: "با این حال در مورد 53 حدیث احتیاط را بر صحت گذاشتم، که 24 تای آنها در تفسیر قرآن کریم، و 11 تای آنها در زمینه ناسخ و منسوخ بودن آیات و 18 تای آنها شامل احکامی مختلف در مورد مفاد قرآنی است".

جمال البنا 18 حدیث قدسی را به يك سو نهاده است و اظهار می دارد که: "تنها به وحی الهی معتقد است". وی 28 حدیث را که به اعتقادش مخل به عصمت رسول اکرم (ص) است کنار گذاشته و 4 حدیث را متناقض با آیات متعدد قرآنی مبنی بر آزادی عقیده دانسته و رد کرده است. او همچنین 46 حدیث را شامل افراط در بیم و امید دادن و 39 حدیث را پایین آورنده ی جایگاه زن دانسته است. علاوه بر اینها از نظر وی 89 حدیث در متن و سیاق خود اشکال دارند.

این محقق اسلامی مصری می گوید: "از مجموع 653 حدیثی که کنار گذاشته ام يك سوم شان تکراری بوده است. گاهی تکرار تا هفت و هشت بار نیز رسیده است". وی معتقد است که تلاشش "نخستین گام با نظم و روش صحیح است که سنت را با ضوابط قرآن منضبط می کند. ما را از احادیث ساختگی نجات می دهد و یکی از مهمترین عوامل عقب ماندگی مسلمانان را از سر راه آنها بر می دارد. این موجب وهن سنت حقیقی نیست. زیرا سنت نمی تواند مخالف قرآن باشد و آنچه که مخالف است باید بدون تردید کنار گذاشته شود. اگر چنین نکنیم به چیزی معتقد شده ایم که با قرآن منافات دارد".

وی می افزاید: "فکر می کنم مانع اصلی را برداشته ایم و راه را برای نقد و بررسی سایر کتابهای سنت و حدیث گشوده ایم. احتیاط نشان دادن در صحت هر حدیث در صحیح بخاری به منزله محتاط بودن در برابر ده حدیث از دیگر کتب غیر صحیحین است.